

HÉT TÉVHIT A VÁLASZTÁSI RENDSZER REFORMJÁRÓL

Háttéranyag - 2011. július 21.

POLITICAL CAPITAL
POLICY RESEARCH & CONSULTING INSTITUTE

Social Development Institute

Választásirendszer.*hu*

hvg.hu

Political Capital Policy Research and Consulting Institute
1082 Budapest, Futó utca 47-53.

Telefon/fax: +36 1 430 66 99
Email: info@politicalcapital.hu

A választási rendszer átalakításának elemzését, majd az új szisztéma működésének és várható következményeinek megismertetését a Political Capital Institute és a Social Development Institute az Open Society Foundations Think Tank Alapjának támogatásával végzi.

A következő hónapokban háttérelmézésekkel, szakértői állásfoglalásokkal, közvélemény-kutatással, konferenciák szervezésével, valamint egy folyamatosan bővülő választási portál létrehozásával segítjük a sajtó és a téma iránt érdeklődő választópolgárok tájékozódását. Célunk, hogy minél nagyobb nyilvánosságot biztosítsunk a választási rendszer reformjának. Médiapartnerünk a HVG hetilap és a HVG.hu.

1. tévhit: Létezik pártpolitikai érdekektől mentes, „igazságos” választási rendszer.

Cáfolat:

- A választási rendszerek nem semleges technikák, mindig politikai érdekeket jelenítenek meg, és a reformtörekvéseket is ugyanezek hajtják.
- A választási rendszerek két (a kizárólag egyéni képviselőket, illetve a kizárólag pártlistákat alkalmazó) alaptípusa egyformán demokratikus, a két elvet változatosan ötvöző vegyes rendszerek úgyszintén.
- Minden politikai szereplő számára „igazságos” vagy „ideális” választási rendszer nem létezik. Egy párt számára létezhet ideális választási rendszer, de a gyorsan változó politikai környezetben könnyen előfordulhat, hogy újabb szisztéma szolgálná az adott párt politikai érdekeit.

2. tévhit: Azért kell csökkenteni a parlament létszámát, mert akkor olcsóbban és hatékonyabban fog működni.

Cáfolat:

- Átfogó hatástanulmány nem készült arról, mennyivel volna olcsóbb egy körülbelül fele ekkora létszámú parlament.
- Egy átlagos honatya havi 700-800 ezer forintnál nem kerül többbe az adófizetőknek. Ha nagyvonalúan egymillió forinttal és 200 fős csökkenéssel számolunk (ami szintén túlzó), a közvetlen megtakarítás akkor sem haladná meg az évi 2,4 milliárd forintot.
- A létszám csökkenésével azonban nyilvánvalóan nem zuhannának párhuzamosan a kiadások. A képviselőknek megszorodnának a feladataik, a jelenleginél például több bizottság munkájában is részt kellene venniük, minek következtében nagyobb szakértői apparátust és adminisztrációt igényelnének. Ez már önmagában többletkiadásokkal járna, de az is valószínű, hogy a gyarapodó feladatok okán magasabb fizetést és juttatásokat is megszavaznának maguknak. Hogy mindez mekkora összegeket emésztene fel, pontosan nem tudni, de azt bátran kijelenthetjük, hogy érdemi spórolást így nem lehetne elérni.
- A parlament munkájának hatékonysága és létszáma között végképp nincsen összefüggés; ez sokkal inkább a kormányzó erők diktálta törvényhozási munka minőségén múlik.

3. tévhit: Ha megfelezzük a választási fordulók számát, akkor megfelezőnek a választási költségek is.

Cáfolat:

- A választási eljárás legtöbb eleme független a fordulók számától. A névjegyzékek elkészítése, a körzetesítés, a lakosság értesítése, a jelöltállítási procedúra, az informatikai háttér biztosítása egyfordulós rendszerben is ugyanakkora költségeket generál. A választási eljárás hivatalosan a választás napjának kitűzésével kezdődik meg, és a jogorvoslatok lezárásával fejeződik be – ebben a bő három hónapos folyamatban két hetet takarítanánk csak meg a második forduló kiiktatásával.
- Ami megspórolható, az a második forduló szavazásnapi üzemeltetési költsége, a 11 ezer szavazóköri felmerülő kiadások. Körülbelül 35 ezer szavazatszámoló bizottsági tag tiszteletdíját és járulékait nem kellene kifizetni, a teremhasználat rezsiköltségei is kiesnének, nem elhanyagolhatóak a nyomtatási kiadások (szavazólap, boríték, jegyzőkönyv) sem. Az 5-6 milliárdos összköltségből mindez összesen 1-1,5 milliárdos megtakarítást jelenthet.
- Ennél viszont bizonyosan többre fog kerülni az új választási rendszer informatikai támogatásának fejlesztése, az új választókerületek kialakításának minden adminisztratív következményének megoldása, a határon túli magyar választókszavazásának megszervezése. 2014-ig tehát bizonyosan többet költünk választásra, mint korábban, a spórolás csak hosszú távon realizálódhat, de akkor is csak minimális mértékben.

4. tévhit: A választókerületi aránytalanságból következő minden alkotmányos probléma megoldódik az új választókerületi térképpel.

Cáfolat:

- Az Alkotmánybíróság több ízben is világossá tette, hogy nem csak a pillanatnyi választókerületi aránytalanságokat kell felszámolni, hanem törvényi garanciákkal kell biztosítani, hogy a népességmozgásokhoz rendszeresen igazodjanak a választókerületi határok – ily módon elkerülhető, hogy a választójog egyenlősége a későbbiekben veszélybe kerüljön.

„Jelenleg nincs olyan törvényi rendelkezés, amely meghatározná a választókerületek területének módosítására irányadó szabályokat. A 22/2005. (VI.17.) AB-határozat viszont kimondja, hogy alkotmányjogi szempontból aggályos, »ha a Kormány megfelelő törvényi korlátok nélkül határozhatja meg a választókerületek területét«. Ebből következik, hogy törvényi szinten kell megjeleníteni azoknak a lényeges garanciáknak, amelyek körülhatárolják a kormány és az Országgyűlés mozgásterét, és biztosítják az Alkotmányban lefektetett egyenlő választójog elvének érvényesülését. (Political Capital – Hibák a rendszerben).”

- Az Ab továbbá megsemmisítette azt a passzust, amely a mindenkor kormány hatáskörébe utalta a térképrajzolást, és kimondta, hogy törvényben kell rögzíteni a választókerületi határokat. Nem elegendő tehát egy új választókerületi térképet alkotni, az alkotmányos feszültség csak akkor oldható fel, ha megnyugtató törvényi garanciák születnek arra vonatkozóan, hogy milyen elvek mentén, milyen időközönként kell a választókerületi határokat a jövőben módosítani.

- A választójogi törvény 2010 decemberében megsemmisített mondata pedig szinte egy az egyben visszatért a Fidesz-KDNP 2010 májusában benyújtott törvényjavaslatában; ez mindenképp korrekcióra szorul.

A 2010. december 6-án megsemmisített 1989. évi XXXIV. törvény 50. § (2) bekezdése	Felhatalmazást kap a Minisztertanács arra, hogy az egyéni és a területi választókerületek sorszámát, székhelyét és területét megállapítsa.
A Fidesz-KDNP 2010. május 17-én benyújtott T/18-as számú törvényjavaslatának 10. §-a	Felhatalmazást kap a Kormány arra, hogy az egyéni választókerületek sorszámát, székhelyét és területét megállapítsa.

5. tévhit: Mivel az Alkotmánybíróság 2011. december 31-ei hatállyal megsemmisítette a választókerületi térképet, új átmeneti térképre van szükség annak érdekében, hogy időközi választások megtartására lehetőség legyen.

Cáfolat:

- Az esetleges időközi választásokon a 2010-ben betöltött képviselői helyeket kell pótolni, amire csak és kizárólag a 2010-ben hatályos választókerületi térkép szerint van lehetőség.
- A térkép megsemmisítése kétségkívül felvet jogértelmezési problémákat, de az biztos, hogy új kerülethatárok mellett semmiképp sem kerülhetne sor időközi választásra. Ebben az esetben ugyanis előfordulhatna, hogy bizonyos kistépüléseknek/városrészeknek két képviselője lenne, míg másoknak egy sem. Két lehetőség marad: vagy az eredeti kerülethatárok szerint bonyolítják majd le az esetleges időközi választásokat, vagy betöltetlenek maradnak a megüresedő mandátumok.

6. tévhit: A határon túli magyarok választójoga alig befolyásolja az erőviszonyokat, mivel várhatóan alig néhány százezren igénylik az állampolgárságot.

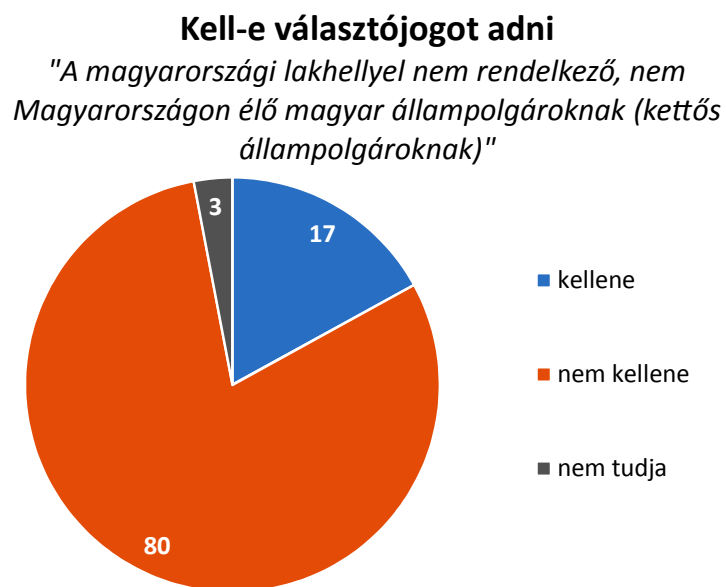
Cáfolat:

- Ha a választójognak valóban nem lesz feltétele a magyarországi bejelentett lakcím, csak a magyar állampolgárság, akkor több millió potenciális szavazó kerül bele a kalapba. Nem kizárólag azokról a határon túli magyarokról van ugyanis szó, akik a könnyített eljárás következtében szerzik meg az állampolgárságot, hanem azokról a milliókról is, akik az elmúlt mintegy száz évben elhagyták Magyarországot, és az ő leszármazottaikról.
- Pontos adatok nem állnak rendelkezésre arról, hányan lehetnek Buenos Airestől Sydneyig, akik potenciális szavazókká válhatnak, de az biztos, hogy több milliós nagyságrendről beszélünk. Minden bizonnyal kis hányaduk kíván csak élni szavazójogával, de az eljárásjogi problémák épp abból adódhatnak, hogy a magyar államnak nincs nyilvántartása erről a választói tömegről.

7. tévhit: A határon túli magyaroknak megadandó választójogot társadalmi konszenzus övezi.

Cáfolat:

- Az ELTE PPK Pszichológiai Intézete és doktori iskolája kutatócsoportjának reprezentatív kutatása (kutatásvezető: Hunyady György) szerint a válaszadók négyötöde nem ért egyet az intézkedéssel, 17% igen, és mindössze 3%, akinek nincs véleménye minderről.

A Political Capital bemutatása

A Political Capital Institute 2001-ben alakult Budapesten, a cég a londoni központú, brit-svájci Communications First Consulting Ltd. Csoport tagja. A belföldi elemző és tanácsadó intézetként létrejött Political Capital közel egy évtized alatt nemzetközivé nőtte ki magát: mára helyi irodákkal rendelkezünk Szófiában, Podgoricában, Dubaiban. Az elmúlt években értékrendünknek megfelelően több közéleti ügyet is képviseltünk, illetve kezdeményeztünk a nyilvánosság előtt. Komoly szerepet vállaltunk az átlátható kampány- és párfinanszírozásért indított kampányokban. 2006 óta igyekszünk fellépni egy a választók számára könnyebben érthető, az alapelveket tiszteletben tartó, fair választási rendszerért. 2007-ben alapjogi javaslatokat fogalmaztunk meg az esélyegyenlőség javítása érdekében. 2008-ban és 2009-ben a Magyar Antirasszista Alapítvánnyal együttműködve feltérképeztük magyarországi szélsőjobboldal társadalmi és szervezeti hátterét. 2010-ben együttműködést kezdeményeztünk szlovák és magyar politikai elemzők között, hogy elősegítsük a szorosabb kétoldalú kapcsolatokat. 2010 decemberében a Közép-európai Egyetemmel (CEU) közösen szerveztünk konferenciát Összeesküvés-elméletek és antiszemitizmus címmel, a téma vezető hazai szakértőinek részvételével.

Tevékenységünk 3 pillére

- 1. Elemzés és előrejelzés:** Tíz éve folyamatosan készítünk politikai elemzéseket. A hazai és nemzetközi ügyfeleink számára az üzleti környezettel kapcsolatos, gazdasági és politikai szempontokat, valamint a társadalmi attitűdöket együttesen vizsgáló kockázat-előrejelzéseket készítünk a régió országairól.
- 2. Tanácsadás:** Intézetünk regionális think tankként 2009 óta terjeszkedik a közép- és délkelet-európai régióban, ahol tanácsadói munkáival több országban is jelen van.
- 3. Kutatás:** Nemzetközi szinten is elismert politikatudományi és társadalomkutatási tevékenységünk keretében kiemelten foglalkozunk választási rendszerek vizsgálatával, radikalizmuskutatással, kisebbségek társadalmi integrációjával, valamint nemzetközi migrációval.

A Political Capital kezdeményezései a választási rendszerrel kapcsolatban

Intézetünk 2006 óta folyamatosan foglalkozik a választási rendszer problémáival, ennek kapcsán nem csupán elemzéseket és tanulmányokat tettünk közzé, hanem konkrét javaslatokat is megfogalmaztunk.

- 2006 áprilisában kezdeményeztük a kampánycsend és a közvéleménykutatás-megjelentetési tilalom eltörlését. Utóbbi részben sikerrel járt, hiszen az új szabályozásnak megfelelően a kutatási csend ma már csak a kampánycsend idejére korlátozódik.
- 2007-ben intézetünk kutatási programot indított a magyarországi alkotmányos alapjogi és esélyegyenlőségi problémák feltérképezésére. E program keretében 2007 augusztusában több javaslatot is megfogalmaztunk a választási rendszerrel kapcsolatban:
  1. A választókerületek aránytalansága ügyében kezdeményeztük a választási eljárásról szóló törvény módosítását, valamint egy önálló testület felállítását, amelynek feladata lenne a képviselői helyek elosztásának rendszerét 8-10 évenként felülvizsgálni.
  2. A választási eljárásról szóló törvény módosítását kezdeményeztük annak érdekében, hogy a szavazás napján a lakóhelyétől távol tartózkodó választópolgár is csak a lakóhelye szerinti területi választókerület, valamint egyéni választókerület jelöltjére adhassa le szavazatát.
  3. Az ajánlószelvény intézménye helyett kaució rendszer bevezetésére tettünk javaslatot.

- 2009 januárjában, a ferencvárosi időközi országgyűlési képviselőválasztás kapcsán az illetékes választási bizottságokhoz, majd a bírósághoz kifogást nyújtottunk be a névjegyzék ellen annak érdekében, hogy ismételten ráirányítsuk a nyilvánosság figyelmét a választókerületek aránytalanságának ügyére. A szabályozás nem megfelelő jogforrási szintjével kapcsolatosan pedig utólagos normakontrollt kértünk az Alkotmánybíróságtól. Ennek (és más beadványok) eredményeképp 2010 decemberében az Alkotmánybíróság nemcsak az 1990 óta változatlan formában hatályos választókerületi beosztást semmisítette meg, hanem az ügynevezett felhatalmazási klauzulát is, amely a mindenkori kormány kezébe adta a választókerületi határok kijelölésének jogát.

További információ:

László Róbert

választási szakértő

laszlo@politicalcapital.hu

(20) 771-8717

Szítás Katalin

sajtófőnök

szitas@politicalcapital.hu

(20) 665-0384